

Zasady wykonywania środków ograniczających przez banki

1. Raportowanie do Szefa Krajowej Administracji Skarbowej informacji dotyczących depozytów.

Wystarczające będzie przekazywanie wskazanych przez Państwa danych dotyczących depozytów przekraczających 100 000 EUR posiadanych przez obywateli białoruskich/rosyjskich lub osoby fizyczne zamieszkałe na Białorusi/w Federacji Rosyjskiej lub osoby prawne, podmioty lub organy mające siedzibę na Białorusi/w Federacji Rosyjskiej. Ponadto raportowaniu podlega wykaz wszystkich depozytów przekraczających 100 000 EUR posiadanych przez obywateli białoruskich/rosyjskich lub osoby fizyczne zamieszkałe na Białorusi/w Federacji Rosyjskiej lub osoby prawne, podmioty lub organy mające siedzibę na Białorusi/w Federacji Rosyjskiej.

2. Wątpliwość co do podstawy prawnej do informowania Szefa KAS o zamrożeniu środków.

W przypadku zastosowania wobec danego podmiotu środków ograniczających na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, zgodnie z treścią art. 1 pkt 2 tej ustawy, zastosowanie środków ograniczających przewidzianych w art. 2 i art. 9 Rozporządzenia Rady (UE) nr 269/2014 z 17 marca 2014 r. w sprawie środków ograniczających w odniesieniu do działań podważających integralność terytorialną, suwerenność i niezależność Ukrainy lub im zagrażających (Dz. U. UE L 78/6), dalej: „Rozporządzenie nr 269/2014” odbywa się na zasadach określonych w tym Rozporządzeniu, jednak z wyłączeniem stosowania w tym przypadku m. in. art. 8 i art. 12 tego Rozporządzenia, które dotyczą właśnie kwestii raportowania informacji o wykonywaniu środków ograniczających stosowanych na podstawie tego Rozporządzenia. Powyższe oznacza zatem, że polski ustawodawca wyłączył w odniesieniu do środków ograniczających stosowanych na podstawie Rozporządzenia nr 269/2014 obowiązek raportowania o stosowaniu tych środków przez osoby fizyczne i prawne, podmioty i organy dla Szefa Krajowej Administracji Skarbowej i Komisji Europejskiej oraz przez Szefa Krajowej Administracji Skarbowej dla Komisji Europejskiej i pozostałych państw członkowskich UE. Jednak tak jak Państwo zauważają, zastosowanie znajduje obowiązek informacyjny zapisany w art. 7 ust. 1 Rozporządzenia nr 269/2014.

Biorąc powyższe pod uwagę należy również dodać, że mogą wystąpić przypadki zastosowania wobec określonych podmiotów środków ograniczających na podstawie przepisów Rozporządzenia nr 269/2014, w oderwaniu do uwarunkowań prawnych nakreślonych przez polskiego ustawodawcę w przepisach powołanej powyżej ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego, co oznaczać będzie, że w tych przypadkach znajdą pełne zastosowanie (tj. bez omówionych powyżej wyłączeń) przepisy tego Rozporządzenia regulujące kwestię

raportowania o środkach ograniczających zastosowanych na podstawie tego Rozporządzenia.

- 3. Wątpliwość co do podstawy prawnej do ujawniania informacji objętych tajemnicą bankową Szefowi KAS w związku z obowiązkami raportowymi nałożonymi na banki.**

Taką podstawą prawną są przepisy rozporządzeń UE np. art. 7 ust. 1 i art. 8 ust. 1 Rozporządzenia nr 269/2014.

- 4. Jak powinien wyglądać tryb informowania Szefa KAS o kolejnych transakcjach? W jakim trybie i z jaką częstotliwością Szef KAS oczekuje otrzymywania informacji o takich przelewach?**

Powyższe informacje należy przekazywać raz w miesiącu w formie pisemnej na adres: Ministerstwo Finansów, ul. Świętokrzyska 12, 00-916 Warszawa, bądź na elektroniczną skrzynkę podawczą Ministerstwa Finansów na platformie ePUAP: /bx1qpt265q/SkrytkaESP.

- 5. Klient banku A, nieobjęty ograniczeniami, zleca przelew do osoby/podmiotu objętego ograniczeniami z rachunkiem w banku B. Czy bank A ma obowiązek zamrożenia środków, czy może jedynie odmówić realizacji transakcji i zwrócić środki na rachunek?**

W przedstawionej sytuacji bank A jest zobowiązany odmówić realizacji przelewu do podmiotu objętego środkami ograniczającymi – realizacja środków ograniczających zastosowanych wobec jednego podmiotu nie polega na zamrożeniu środków finansowych i zasobów gospodarczych, które należą wyłącznie do innego podmiotu. Przypominamy, że od powyższej zasady został przewidziany wyjątek w art. 7 ust. 2 Rozporządzenia 269/2014 w sytuacja w nich wskazanych.

- 6. Czy zamrożeniu podlegają wartości majątkowe należące do podmiotu, którego beneficjentem rzeczywistym zgodnie z ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, jest osoba wpisana na listę MSWiA lub na listy będące załącznikami do Rozporządzeń UE, czy dopiero po przekroczeniu progu 50% własności (czyli 50% plus 1)?**

Objęcie danego podmiotu środkami ograniczającymi na podstawie art. 2 ust. 1 Rozporządzenia nr 269/2014, oznacza zamrożenie wszystkich środków finansowych i zasobów gospodarczych będących jego **własnością**, pozostających w jego posiadaniu, w faktycznym władaniu lub pod **kontrolą**. Powyższa zasada odwołuje się do kryteriów „własności” i „kontroli” przy określaniu tego, czy podmiot powiązany z podmiotem wpisanym na tzw. listę sankcyjną również musi być objęty środkami ograniczającymi. Należy zatem określić czy taki podmiot powiązany jest własnością podmiotu wpisanego na listę sankcyjną lub czy pozostaje pod jego kontrolą. Wskazane powiązanie „własnościowe” odnosi się do istnienia powiązań kapitałowych pomiędzy danymi podmiotami, gdzie podmiot wpisany na listę sankcyjną posiada więcej niż 50% udziałów w podmiocie powiązanym bądź posiada udział większościowy (tzw. pakiet kontrolny). Natomiast powiązanie „kontrolne” odnosi do istnienia takich relacji między danymi podmiotami, w których podmiot wpisany na listę sankcyjną

kontroluje podmiot powiązany z uwagi np. na możliwość powoływania organów w strukturze organizacyjnej podmiotu powiązanego, zarządzania tym podmiotem lub kierowania jego działalnością. Więcej informacji na ten temat można znaleźć na stronie Komisji Europejskiej oraz naszej stronie internetowej.

- 7. Kto może wystąpić z wnioskiem do Szefa KAS o odmrożenie środków?
Czy tylko może wystąpić właściciel środków zamrożonych – klient banku?
Czy każdy podmiot, który ma interes prawny?**

Z wnioskiem o wyrażenie zgody na zwolnienie zamrożonych środków finansowych znajdujących się na rachunkach bankowych powinien wystąpić ten podmiot, wobec którego zastosowano środki ograniczające, a więc z reguły będzie to właściciel tych środków finansowych.

- 8. Jak wygląda tryb rozpatrywania wniosków przez Szefa KAS o odmrożenie środków?**

Wnioski o wyrażenie zgody na zwolnienie zamrożonych środków finansowych są rozpatrywane przez Szefa KAS w trybie przepisów ustawy z 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego, co oznacza że znajdują zastosowanie przepisy tej ustawy normujące m.in.: długość terminów załatwienia sprawy przez organ rozpatrujący taki wniosek czy wymogi formalne składanych pism (wniosków).

- 9. Co jeśli środki mrozi bank korespondent w innym kraju? Który z organów jest wówczas właściwy, polski, czy też właściwy dla siedziby banku korespondenta?**

W takiej sytuacji organem właściwym do rozpatrzenia wniosku o wyrażenie zgody na zwolnienie zamrożonych środków finansowych będzie organ właściwy dla banku korespondenta.

- 10. Czy wystarczy złożenie wniosku o odmrożenie tylko do właściwego organu ze względu na siedzibę banku dokonującego zamrożenia?**

Tak, z wnioskiem o wyrażenie zgody na zwolnienie zamrożonych środków finansowych należy występować do organu państwa właściwego ze względu na siedzibę banku dokonującego zamrożenia.

- 11. Czy decyzje wydawane przez właściwe organy zagraniczne mają być respektowane przez banki w Polsce? Czy wymagają one potwierdzenia Szefa KAS?**

Skoro, tak jak wskazano powyżej, wnioski o wyrażenie zgody na zwolnienie zamrożonych środków finansowych należy składać do organu właściwego dla banku korespondenta w innym kraju, to późniejsze wykonanie takiej decyzji będzie odbywać się w tym innym kraju. Nie będzie więc potrzeby oceny mocy wiążącej tej decyzji przez banki w Polsce.

- 12. Jak wygląda wymiana informacji pomiędzy organami właściwymi z innych krajów?**

Wymiana informacji odbywa się przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

13. Czy Szef KAS przewiduje potwierdzanie autentyczności decyzji o odmrożeniach wydawane przez organy właściwe innych krajów?

Nie jest planowane potwierdzanie autentyczności decyzji o zwolnieniu zamrożonych środków finansowych i zasobów gospodarczych wydawanych przez właściwe organy innych krajów.

14. Czy Szef KAS przewiduje przesyłanie do banków informacji o wydanych decyzjach o odmrożeniach i ich zakresach?

Planowane jest przesyłanie do banków informacji o decyzjach o zwolnieniu zamrożonych środkach finansowych wydawanych przez Szefa KAS.

15. Uprawnienia banków w sytuacji gdy klient sankcyjny jest klientem finansowanym przez bank:

a) wątpliwość dotycząca środków klienta na rachunkach technicznych banku

Zastosowane wobec danego podmiotu środki ograniczające (zamrożenie) obejmują wszystkie należące do niego lub będące pod jego kontrolą (w przedstawionym wcześniej znaczeniu) środki finansowe, bez względu na jakim rodzaju rachunków bankowych są zdeponowane i jakiemu celowi miały służyć w zamyśle tego podmiotu bądź banku prowadzącego te rachunki. Natomiast kwestia prawa naliczania przez bank w danej sytuacji odsetek od niespłaconej przez podmiot objęty środkami ograniczającymi wierzytelności pozostaje poza przedmiotem regulacji przepisów prawa ustanawiających środki ograniczające i należy ją oceniać według przepisów prawa cywilnego, co pozostaje w tym przypadku poza właściwością Ministerstwa Finansów.

b) wątpliwość dotycząca występowania do ubezpieczyciela wierzytelności od podmiotu sankcyjnego, który dokonał zapłaty a środki zostały zablokowane przez bank. Ubezpieczyciel może twierdzić, że nie ma szkody, bo dłużnik zapłacił

Kwestia powstania szkody banku w związku z zastosowaniem wobec jego klienta środków ograniczających poprzez zamrożenie środków finansowych tego klienta zgromadzonych w tym banku oraz powstania w takiej sytuacji roszczenia banku wobec ubezpieczyciela wierzytelności jaka przysługuje bankowi wobec tego klienta, również pozostaje poza przedmiotem regulacji przepisów prawa ustanawiających środki ograniczające i należy ją oceniać według przepisów prawa cywilnego, co pozostaje w tym przypadku poza właściwością Ministerstwa Finansów.

Niemniej kwestia wypłaty odszkodowania powinna zostać również w konkretnym stanie faktycznym przeanalizowana pod kątem możliwości uznania takiej wypłaty za działanie, którego celem lub skutkiem byłoby ominięcie środków, o których mowa w art. 2 rozporządzenia 269/2014 lub w art. 2 ust. 1 i 2 rozporządzenia 765/2006.

c) ubezpieczenie ryzyka politycznego np. przez KUKI po wypłacie odszkodowania implikuje konieczność przekazania do KUKI środków zablokowanych. Czy jest jakaś możliwość zmiany właściciela rachunku zablokowanego (czy taki przelew jest możliwy)?

Przekazanie zablokowanych środków finansowych należących do klienta banku objętego środkami ograniczającymi na rzecz innego podmiotu, w wykonaniu postanowień zawartej umowy ubezpieczenia pewnych transakcji gospodarczych, wymaga zgody właściwego organu.

d) kaucja pobierana przez bank

W obu przedstawionych przez Państwa sytuacjach należy uznać, że pobranie przez bank środków finansowych stanowiących taką kaucję wymaga wcześniejszej zgody właściwego organu. W pierwszym wypadku wydaje mi się, że skoro już kaucja została pobrana przez bank przed wpisaniem klienta na listę sankcyjną to bank może z niej korzystać, w drugim wymagana jest zgoda organu.

e) zrealizowanie posiadanej akredytywy zabezpieczającej w innym Banku na spłatę należności klienta objętego sankcjami. Przykład: Bank A posiadający należności z tytułu kredytu dokona jego spłaty z akredytywy zabezpieczającej (SBLC) z innego Banku Zagranicznego

Państwo nie wyjaśniają jaki konkretnie problem dostrzegają w takiej sytuacji, w związku zastosowaniem wobec klienta banku środków ograniczających. Z tego względu brak jest możliwości udzielenia szczegółowej odpowiedzi na pytanie, którego treść nie jest ściśle określona.

f) potrącenie

Dopuszczalnym jest dokonanie potrącenia przez bank wierzytelności przysługującej bankowi wobec jego klienta, która wynika z zobowiązania powstałego jeszcze przed dniem umieszczenia tego klienta na liście sankcyjnej. Uznać należy, że taki sposób wykonywania wzajemnych zobowiązań cywilnoprawnych polegający na ich potrąceniu faktycznie nie prowadzi do zaistnienia żadnej zmiany w wielkości posiadanych przez oba podmioty środków finansowych lub zasobów gospodarczych. Bowiem zgłoszone do potrącenia wierzytelności jednego rodzaju umarzają się do wysokości niższej z potrącanych wierzytelności. Potrącenie pozwala więc na wykonanie wzajemnych zobowiązań stron powstałych jeszcze przed dniem objęcia jednej z tych stron środkami ograniczającymi, w sytuacji gdy ich wykonanie w normalnym toku czynności doznawałoby ograniczeń związanych z wykonywaniem zastosowanych wobec jednej ze stron środków ograniczających.

g) kwestia upadłości

Ogłoszenie upadłości klienta banku nie oznacza przejęcia na własność przez wyznaczonego syndyka masy upadłości zamrożonych środków finansowych należących do tego klienta zgromadzonych w banku. Syndyk wykonuje w tym przypadku jedynie zarząd tymi środkami i jedynie w zakresie wykonywania tego zarządu wstępuje na miejsce (w sytuację prawną) klienta objętego środkami ograniczającymi. W takiej sytuacji należy uznać, że syndyk winien występować ze stosownymi wnioskami o wyrażenie zgody na zwolnienie lub udostępnienie zamrożonych środków finansowych lub zasobów gospodarczych, co zasadniczo mogłoby mieć miejsce w tych samych przypadkach, w których mógłby to uczynić sam klient banku, gdyby nie było prowadzone wobec niego postępowanie upadłościowe. Natomiast

kwestia wpływu okoliczności zastosowania wobec klienta banku środków ograniczających na spełnienie wobec tego klienta przesłanek ogłoszenia upadłości również pozostaje poza przedmiotem regulacji przepisów prawa ustanawiających środki ograniczające i należy ją oceniać według przepisów prawa upadłościowego, co pozostaje w tym przypadku poza właściwością Ministerstwa Finansów.

h) co z odsetkami na rachunku gdzie zostały zamrożone środki?

Bank może na podstawie art. 7 ust. 2 lit. a) Rozporządzenia nr 269/2014 zaksięgować na rachunkach swojego klienta odsetki i inne dochody jakie przynoszą te rachunki.

i) jak realizować gwarancję bankową gdy beneficjent jest sankcyjny, albo gdy zleceniodawca jest sankcyjny?

W przypadku gdy beneficjent gwarancji bankowej jest objęty środkami ograniczającymi określonymi w art. 2 ust. 2 Rozporządzenia nr 269/2014 polegającymi na obowiązywaniu zakazu udostępniania mu jakichkolwiek środków finansowych i zasobów gospodarczych, bank winien powstrzymać się ze spełnieniem swojego świadczenia jakie wynika z tej gwarancji. Natomiast w przypadku gdyby to zleceniodawca takiej gwarancji bankowej był objęty środkami ograniczającymi, to wówczas biorąc pod uwagę samodzielny charakter stosunku prawnego jaki istnieje w ramach umowy gwarancji bankowej pomiędzy Bankiem a tym zleceniodawcą, należy uznać że wypłata środków pieniężnych z takiej gwarancji na rzecz osoby trzeciej (beneficjenta) jest dopuszczalna.

16. Czy byłaby możliwość wyznaczenia jednego organu odpowiedzialnego za środki ograniczające wynikające z Rozporządzeń UE?

To jest postulat pod adresem polskiego ustawodawcy, który nie przyjął takiego rozwiązania na gruncie przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie przeciwdziałania wspieraniu agresji na Ukrainę oraz służących ochronie bezpieczeństwa narodowego.